

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRESEL FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BAZI SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE VE ALGILANAN YETİŞTİRME STİLLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Veysi BAYDAR*

Ali Fuat ERSOY**

Huriye ONGUN***

ÖZ

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin çevresel farkındalık düzeyleri ile algılanan ebeveyn yetiştirme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve araştırmanın sosyodemografik değişkenlerine göre öğrencilerin çevresel farkındalık düzeylerini incelemek üzere gerçekleştirilmiştir. 2019-2020 akademik eğitim öğretim yılı içinde gerçekleştirilen araştırmanın örneklem grubunu Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ($N=314$) oluşturmaktadır. Araştırmada Çevresel Farkındalık Ölçeği (ÇFÖ), Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği (ÇYSÖ)-Anne ve Baba Formları ve Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Yapılan korelasyon analizlerinde katılımcıların çevresel farkındalık düzeyleri ile (1) babaya ilişkin denetleyici yetiştirme boyutu arasında negatif yönlü düşük düzeyde ($r_s(314) = -.115, p<.05$); (2) babaya ilişkin ilgili yetiştirme boyutu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ($r_s(314) = .171, p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Öğrencilerin çevresel farkındalık düzeylerinin, babanın yetiştirme stiline ve aynı yetiştirme stiline sahip ebeveynlerin yetiştirme stiline göre izin verici/müşahakâr yetiştirme stili lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Araştırmanın sosyodemografik değişkenlerine göre yapılan farklılık analizlerinde kadın katılımcıların lehine; babanın eğitim düzeyi gruplarında lise ile lisans grubu arasında lisans lehine çevresel farkındalık puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevresel farkındalık, yetiştirme stilleri, ilgili yetiştirme boyutu, denetleyici yetiştirme boyutu

THE EXAMINATION OF ENVIRONMENTAL AWARENESS OF UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO PARENTING STYLES AND SOCIODEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

ABSTRACT

The present study was carried out to investigate the relationship between the environmental awareness levels of university students and parenting styles and to analyze the environmental awareness levels of students according to the sociodemographic variables of the research. The sample of the study conducted in the academic year of 2019-2020 is students ($N=314$) at Karabuk University Faculty of Economics and Administrative Sciences. Environmental Awareness Scale, Child Rearing Styles Scale-Mother and Father Forms, and Sociodemographic Form were used in the research. In correlation analysis, (1) a low negative level statistically significant relationship was obtained among the environmental awareness levels of the participants and the parental strict control of the father ($r_s(314) = -.115, p<.05$); (2) a low positive level statistically significant relationship was obtained among the environmental awareness levels of the participants and the parental involvement of the father ($r_s(314) = .171, p<.01$). A statistically significant difference was observed in the environmental awareness of the students in favor of the permissive/indulgent style to the father's parenting style and the rearing styles of parents with the same rearing style. The difference analysis on sociodemographic variables of the research reveals that there is a statistically significant difference in environmental awareness scores in favor of female participants

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, veysibaydar@karabuk.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1434-079X>

** Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, alifuaterso@karabuk.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7665-6741>

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD, Karabük, huriye.ongun7@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0913-8332>

and in favor of undergraduate education between high school and undergraduate groups in father's education level groups.

Keywords: Environmental awareness, parenting styles, parental involvement/acceptance, parental strictness/control

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan, doğa ile kurduğu etkileşim neticesinde varlığını anlamlandırır, kültürlerini ve bir toplum olma ereğini gerçekleştirir. Bir sosyal birikim olarak insan hayatı özellikle insanın toplum olma ve medeniyet kurma süreci hem çevresel imkanlar ve koşullar hem de bir arada olma ve sosyal/kültürel bağlar kurma isteği neticesinde şekillenmiştir. Bu bağlamda fiziksel ve sosyal ihtiyaçlar arasındaki bağ düşünüldüğünde toplumsal ilişki ve etkileşimlerin, yaşanan fiziksel ve çevresel koşullarla doğrudan bağlantılı olduğu ortaya çıkmaktadır.

İnsan hayatının ve sosyal ilişkilerin devamlılığı için çevresel sürdürülebilirliğin bir tercih değil de zorunluluk olduğu apaçık ortadadır. İklim ve güncel çevre krizleri, yaşanılabilir ve sürdürülebilir bir çevre için çevresel farkındalığa sahip toplumlar ve nesiller yetiştirmenin de gerekliliğini ortaya koymuştur (Türküm, 1998).

İnsanın çevre ile olan bağı ve etkileşimi çoğu zaman aile ile şekillenmekte ve aile, çocuk veya ergenin çevreye karşı tutumunda önemli bir rol oynamaktadır. Anne ve baba olarak ebeveynler, çocukların çevreye ait olduğunu hissetmesi, bulunduğu çevreyi benimsemesi, çevresi için sorumluluk alması ve genel olarak çevrenin korunmasına yönelik davranışlar sergilemesi noktasında rol model olur ve onları yönlendirir (Kocakurt ve Güven, 2005; Şafak ve Erkal, 1999). Böylelikle çevresel farkındalık ailede başlar ve eğitim-öğretim kurumlarıyla desteklenir.

Toplum düzeyinde çevresel farkındalığın gelişebilmesi için aile düzeyinde çevreye yönelik olumlu düşünce, davranış ve uygulamaların teşvik edilmesi gerekmektedir. Ailenin, özellikle ebeveynlerin, küresel çevre sorunlarına ilişkin tutum ve davranışları, yeni nesillerin çevreye dair görüş, düşünce ve davranışlarını da şekillendirmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocuklarını nasıl yetiştirdikleri de önem kazanmaktadır.

Her ailenin kendine has yetiştirme stili vardır. Bunu kabul etmekle beraber ebeveynlerin yetiştirme tutum ve davranışları konusunda Baumrind'in (1966, 1967, 1971) çalışmaları temel alınmış ve sonraki çalışmalarla beraber ebeveynlerin yetiştirme stilleri şekillenmiştir. Baumrind (1966, 1967) eğitimcilerin, çocuk gelişim uzmanlarının ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme pratiklerini etkileyen izin verici (permissive), otoriter (authoritarian) ve açıklayıcı otoriter (authoritative) olmak üzere üç önemli yetiştirme stili tanımlamıştır. Baumrind (1966) ilk çalışmasında, bu üç yetiştirme stilini, çocuk davranışını etkileyen ve yönlendiren bir kontrol/denetim unsuru olarak değerlendirmiştir. Sonraki çalışmalarda izin verici yetiştirme stili, izin verici/ihmalkâr (permissive/neglectful) ve izin verici/müşahakâr (permissive/indulgent) şeklinde iki kategoriye ayrılmış (Maccoby ve Martin, 1983), toplamda dört yetiştirme stili duyarlılık/kabul/ilgi (warmth/responsiveness/acceptance/involvement) ve sıkı denetim/kontrol/talep (strictness/supervision/demandingness) yetiştirme boyutları içinde değerlendirilmiştir (Maccoby ve Martin, 1983; Darling ve Steinberg, 1993). Açıklayıcı otoriter yetiştirme stilinde hem kabul hem de kontrol boyutları yüksek; otoriterde kontrol yüksek, duyarlılık düşük veya yok; izin verici/müşahakâr stilde kontrol düşük veya yok, duyarlılık yüksek ve izin verici/ihmalkâr yetiştirme stilinde hem kontrol hem de duyarlılık düşüktür veya yoktur (Maccoby ve Martin, 1983; Baumrind, 1991; Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Darling ve Steinberg, 1993).

Yetiştirme stilleri, ebeveynlerin, çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarına göre belirlenir ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğini ve çocuğun psikososyal uyumunu yansıtır (Maccoby ve Martin, 1983; Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Darling ve Steinberg, 1993). Yetiştirme stillerinden biri olan otoriter yetiştirme stilinde, ebeveynler, çocuk veya ergeni sürekli gözetim altında tutarak çalışma ve çabaları için kısıtlayıcı ve cezalandırıcı tutum ve davranışlar sergiler (Baumrind, 1966, 1971; Maccoby ve Martin, 1983). Otoriter ebeveyn, çocuk üzerinde kesin sınırlar ve kurallar

koyarak kontrol edici tutumlarda bulunur (Baumrind, 1971) ve genellikle sözel açık iletişimi teşvik etmez (Maccoby ve Martin, 1983). Otoriter ebeveynler, çocuğa tokat, şaplak gibi fiziksel şiddet içeren cezalar verebilir, katı eleştirilerde bulunabilir, aşağılayıcı olabilir (Baumrind, Larzelere ve Owens, 2010). Otoriter ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların öz güvenlerinin ve sosyal becerilerinin düşük olduğu ifade edilmektedir (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994). Ayrıca saldırganlık ile otoriter ebeveyn tutumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu söylenmekte (Eldeleklioğlu, 2007); diğer yetiştirme stillerine göre duygusal uyumsuzluğu (asabiyet, duygusal istikrarsızlık, düşmanlık) en yüksek yetiştirme stili olarak belirtilmektedir (Garcia ve Gracia, 2009; Gracia, Fuentes, Garcia ve Lila, 2012; Garcia ve Serra, 2019).

İzin verici/İhmalkâr yetiştirme stili, ebeveynin çocuğun hayatına katılmadığı ve genellikle çocukla ilgilenmediği bir yetiştirme stilidir (Maccoby ve Martin, 1983; Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994). Diğer yetiştirme stilleriyle karşılaştırıldığında en düşük psikososyal gelişim ve uyum ile ilişkilendirilmektedir (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994; Martinez ve Garcia, 2007; Martinez ve Garcia, 2008; Garcia, Fuentes, Gracia, Serra ve Garcia, 2020). Bunun yanı sıra ihmalkâr ailelerden gelen lise çağındaki ergenlerin diğer yetiştirme stillerine sahip ailelerin çocuklarına göre işe uyum, okula uyum, okul kurallarına uyma düzeyleri (kopya çekme, ödev kopyalama, derse geç gelme davranışları), akademik yeterlikleri, not ortalamaları düşük, suçluluk düzeylerinin (silah taşıma, hırsızlık, kolluk kuvvetleriyle sorun yaşama) yüksek (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994) psikolojik ve somatik semptomlarının ise daha belirgin olduğu belirtilmektedir (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991).

İzin verici/müsamahakâr yetiştirme stili, ebeveynlerin çocuklarıyla yüksek oranda ilgilendiği, çocuklarına karşı hoşgörülü olduğu, çocukların isteklerine cevap verdiği, çok az talepkâr oldukları ve kontrolcü olmadıkları bir yetiştirme stilidir (Maccoby ve Martin, 1983). Bu tür yetiştirme stilinde ebeveynler, çocuklarına istediklerini yapmalarına izin verir. Sıcak, ilgili ve hoşgörülü olan ebeveynin, çocuk üzerinde davranış denetimi oldukça düşük olduğu için her durumda kabul edici ve cezalandırıcı olmayan bir tutum sergilenir. İzin verici/müsamahakâr ebeveyn stiliyle yetişen ergenlerin açıklayıcı otoriter ebeveyn stiliyle yetişen ergenler gibi sosyal becerileri oldukça yüksektir (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994).

Farklı kültürlerde yürütülen kimi çalışmalarda izin verici/müsamahakâr ebeveynlik, açıklayıcı otoriter ebeveynlik ile eşit hatta daha iyi bir benlik algısı ve iyilik hali (mutlu olma, yaşamdan doyum alma) ile ilişkilendirilmekte (Garcia, Fuentes, Gracia, Serra ve Garcia, 2020) ve psikososyal uyum (Garcia ve Gracia, 2009; Garcia, Fuentes, Gracia, Serra ve Garcia, 2020) ve psikososyal olgunluk (öz-yeterlik, sosyal yeterlik ve empati) (Garcia ve Serra, 2019) bakımından en ideal yetiştirme stili olarak belirtilmektedir (Garcia ve Gracia, 2009; Garcia, Fuentes, Gracia, Serra ve Garcia, 2020). İzin verici/müsamahakâr ailelerin/ebeveynlerin demokratik bir ideolojik eğilime ve çocuklarının, açıklayıcı otoriter ailelerin çocukları gibi güçlü özgüven duygusuna (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994), benlik saygısına (Sümer ve Güngör, 1999; Tunç ve Tezer, 2006; Martinez ve Garcia, 2007; Garcia ve Gracia, 2009; Rodrigues, Veiga, Fuentes ve Garcia, 2013; Calafat, Garcia, Juan, Becona ve Fernandez-Hermida, 2014; Garcia ve Serra, 2019; Perez-Gramaje, Garcia, Reyes, Serra ve Garcia, 2019), benlik algısına, sahip oldukları; aile ve arkadaşlardan memnuniyet (Sümer ve Güngör, 1999) ve öğrenilmiş yetkinlik (Türkel ve Tezer, 2008) düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Açıklayıcı otoriter yetiştirme stilinde ebeveynler, çocuklarını bağımsız olmaya teşvik eder. Aynı zamanda denetim ve disiplin de söz konusudur. Bu tür ebeveynler, yakın, ilgili ve ergenin veya çocuğun ihtiyaçlarına karşı oldukça hassastır; doğru yönlendirme ile çocuğun kendi kararlarını verme konusunda teşvik edicidir; çocuğun düşüncelerini ifade etmesi noktasında cesaretlendirici tutum ve davranışlar içerisindedir; ebeveyn-çocuk ilişkisinde tartışma, açıklama, gerekçelendirme ve açık iletişimi bir araç olarak kullanır (Baumrind, 1996). Bu yetiştirme stilinde ebeveynler, çocuklarının açık sözel iletişim kurmasını teşvik eder (Maccoby ve Martin, 1983), onları destekler ve sorumluluk

almalarını sağlar. Açıklayıcı otoriter ebeveynler, çocukların yapıcı ve sorumlu davranışlarına yönelik ödüllendirici ve destek verici tutum sergileyerek onların yaşına uygun, olgun ve özerk davranışlar göstermesini bekler. Ebeveynleri açıklayıcı otoriter olan çocuklar, genellikle neşeli, kendi kendini kontrol eden, kendine güvenen kişilik özelliklerine sahiptir ve başarıya yönelik hareket ederler; akranlarıyla dostça ilişkiler sürdürme, yetişkinlerle iş birliği yapma ve stresle başa çıkabilme eğilimindedirler. Bununla beraber zorlayıcı veya cezalandırıcı olmadan davranışsal veya psikolojik kontrole başvuran açıklayıcı otoriter ebeveynlerin çocukları genellikle olumlu gelişimsel sonuçlar gösterir. Bu yetiştirme stili zaman zaman Anglosakson kültürlerde demokratik (Steinberg, 1990) ve ideal (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; Steinberg, Susie, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994) yetiştirme stili olarak da ifade edilmekte ve Amerikalı çocukların sosyalleşmesinde (Steinberg, Mounts, Lamborn ve Dornbusch, 1991) ve psikososyal uyumunda (Baumrind, 1971) en etkili yetiştirme stili olarak görülmektedir. Yapılan çalışmalarda açıklayıcı otoriter ebeveynlerin çocukları ile diğer yetiştirme stillerini kullanan meslektaşlarının çocuklarının görece daha çok olumlu sosyal davranış geliştirdiği/sergilediği (Carlo, White, Streit, Knight ve Zeiders, 2018) ve açıklayıcı otoriter ebeveynlik ile sosyal sorumluk alma arasında pozitif bir ilişki olduğu anlaşılmıştır (Gunnore, Hetherington ve Reiss, 1999). Ayrıca bir başka çalışmada, diğer yetiştirme stillerine göre açıklayıcı otoriter yetiştirme stiline sahip ebeveynlerin çocuklarının başarı, yetkinlik, benlik algısı, ruh sağlığı ve sosyal gelişim konularında daha yüksek puan aldıkları görülmüştür (Maccoby ve Martin, 1983).

Ebeveynler, çevresel farkındalığın gelişmesinde, sosyalleşme sürecindeki çocuğun/ergenin çevreye yönelik konularda ilgili ve bilinçli olmasında önemli bir rol oynar (Meeusen, 2014). Literatür incelendiğinde, bireylerin sosyodemografik özellikleri ile çevresel farkındalık düzeylerini odak alan çalışmalar yoğun olmasına karşın ebeveyn yetiştirme stilleri ile çevresel farkındalık ilişkisini ortaya koyan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Yapılan incelemeler neticesinde ulusal düzeyde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Uluslararası düzeydeki çalışmalarda, yetiştirme stilleri ile çevreye yönelik tutum veya çevreye değer konuları yeni yeni gündeme gelmekte ve güncel olarak tartışılmaktadır (bk. Queiroz, Garcia, Garcia, Zacaes ve Camino, 2020).

Çevresel kalkınma ve ekolojik sürdürülebilirlik için çevresel farkındalık oldukça önemli bir faktördür. Bu anlamda çevresel kirliliğin ve küresel ısınmanın önüne geçmek için bireylerin ve genel olarak toplumun çevreye yönelik görece daha duyarlı bir anlayışa sahip olmaları gerekmektedir.

Çevresel eğitim sürecinde bilgi ve farkındalığa ilişkin artışla beraber bireylerin doğaya karşı daha duyarlı ve empatik oldukları (Palmborg ve Kuru, 2000; Thomas, 2005), artan çevresel bilgi ve farkındalığın çevre yönetiminde başarıyı getirdiği ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik bireylerin daha fazla çaba sarf ettiği, karar alma mekanizmalarına daha çok katılım sağladıkları anlaşılmıştır (Blair, 2008). Ayrıca bireylerin çevresel farkındalık ve algı düzeylerindeki artış ile bireylerin çevre ile ilgili sorunlara daha duyarlı ve bu konularda endişe duyduğu buna bağlı olarak sorumluluk almaya yönelik tutum sergilemeye çalıştığı ifade edilmektedir (Özdemir, 2010). Görüldüğü üzere daha iyi bir çevre yaratmak ve çevre sorunlarına duyarlı olmak bilinçli bir toplum yaratmakla mümkün olmaktadır. Bu anlamda ulusal ve uluslararası eğitim ve öğretim sürecinin yanı sıra ebeveynlerin de çocuk/çocuklarını yetiştirirken bu çerçevede çaba harcamaları gerektiği görülmektedir. İfade edilen bilgiler ışığında, özellikle bu araştırmanın algılanan ebeveyn yetiştirme stilleri ile çevresel farkındalık düzeyi arasındaki ilişkiyi ve katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre çevresel farkındalık düzeylerindeki farklılıkları ortaya koymasının nedeni, anlamı ve önemi de anlaşılır olmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin çevresel farkındalık düzeyleri ile algılanan ebeveyn yetiştirme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve araştırmanın sosyodemografik değişkenlerine göre öğrencilerin çevresel farkındalık düzeylerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları şu şekildedir:

1. Algılanan ilgili ve denetleyici ebeveyn yetiştirme boyutları ile çevresel farkındalık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Katılımcıların çevresel farkındalık düzeyi algılanan ebeveyn yetiştirme stillerine ve sosyodemografik özelliklere (cinsiyet, ailenin medeni durumu, çalışma durumu, aylık geliri; aile tipi; yaşanılan yer; ebeveynlerin eğitim düzeyi, yaşı; çevresel farkındalık eğitimi alma durumu) göre anlamlı bir farklılık gösterir mi?

YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel ve kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan yetiştirme stilleri ile sosyodemografik özellikler, öğrencilerin çevresel farkındalık düzeyleri bakımından incelenmiştir. Ayrıca algılanan yetiştirme boyutları ile öğrencilerin çevresel farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkiler de analiz edilmiştir. Böylece bu araştırmanın, gruplar arasındaki farklılıkları incelemesiyle karşılaştırmalı; bazı değişkenler arasındaki korelasyonları incelemesiyle ilişkisel tarama deseninde olduğu da söylenebilir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu veri toplanması bakımından kolay ulaşılabilirliği nedeniyle 2019-2020 eğitim-öğretim yılı içinde Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat, Sosyal Hizmet, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde araştırmacılar, tarafsız bir şekilde hareket ederek ve en hızlı ve kolay ulaşabildikleri gönüllü öğrencileri kullanarak kolayda örnekleme (convenience sampling) yöntemine başvurmuştur. Bu kapsamda evreni temsil ettiği düşünülen ve araştırmaya gönüllü katılan 362 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrenciler arasında, uygulanan anketi eksik veya hatalı dolduran 48 öğrenci analizlere dahil edilmemiştir. Her ne kadar analiz sürecinde toplamda 314 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmış olsa da ebeveyn yetiştirme stillerindeki puanlama nedeniyle algılanan ebeveyn yetiştirme stili belirlenen 249 öğrenci ile hem anne hem de babaya ilişkin algılanan ebeveyn yetiştirme stili benzer olan 133 öğrenciden elde edilen veriler de çeşitli analizlerde kullanılmıştır. Örneklem grubuna ilişkin sosyodemografik bilgiler, bulgular bölümünde Tablo 1’de; algılanan ebeveyn yetiştirme stillerine ilişkin bulgular ise Tablo 2’de verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, sosyodemografik bilgi formu, çocuk yetiştirme stilleri ölçeği (anne ve baba formları) ve çevresel farkındalık ölçeği kullanılarak elde edilmiştir.

Sosyodemografik Bilgi Formu: Anketin ilk kısmında katılımcılara ait cinsiyet, aile tipi, anne babanın eğitim düzeyi, anne babanın yaşı, ailenin medeni durumu, aile çalışma durumu, ailenin aylık geliri, ailenin yaşadığı yer ve çevresel farkındalık eğitimi alıp almadığına dair sosyodemografik özelliklerini ölçmeyi amaçlayan sorular sorulmuştur. 10 sorudan oluşan bu formda ailenin gelir durumu, anne ve babanın yaşı hariç olmak üzere cevap seçenekleri kategorik bir şekilde düzenlenmiştir.

Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği (ÇYSÖ)-Anne ve Baba Formları: Bu ölçek, çocuk veya ergen tarafından anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveyn yetiştirme stilini ortaya koymak için kullanılmaktadır (Peker ve Aydın, 2017). Bu çalışmada ölçeğin orijinalinde olduğu gibi anne ve baba için aynı ifadeleri içeren iki form kullanılmıştır. Katılımcıların anne ve babayı farklı değerlendirmesi için önce anne formu sonra çevresel farkındalık ölçeği en son da baba formu uygulanmıştır. Sümer ve Güngör (1999) tarafından geliştirilen bu ölçek ile ergenlerin algıladıkları yetiştirme stilleri araştırılmaktadır. 22 maddeden oluşan ölçek “Hiç doğru değil, doğru değil, kısmen doğru, doğru ve çok doğru” şeklinde cevaplandırılan 5’li likert tipindedir. Ölçeğin tek sayı ile (1, 3, ...) ifade edilen maddeleri kabul veya ilgi boyutunu; çift sayı ile (2, 4, ...) ifade edilen maddeleri ise sıkı denetim veya kontrol boyutunu temsil etmektedir. Kabul veya ilgi boyutu ebeveynler tarafından sevilme, onaylanma, ilgili davranılma ve anlayış görmeyi temsil ederken sıkı denetim/kontrol boyutu denetlenmeyi, disiplinle kontrol edilmeyi ve sınırlandırılmayı temsil etmektedir. Temel iki boyutun çaprazlanmasından açıklayıcı/otoriter, izin verici/ihmalkâr, sıkı denetim/kontrol ve izin verici/müşahakâr olmak üzere dört yetiştirme stili elde edilebilmektedir. İki temel boyutta medyanın üzerinde puan alanlar açıklayıcı otoriter; altında puan alanlar izin verici/ihmalkâr; kabul/ilgi boyutunda medyanın üzerinde, denetim/kontrol boyutunda altında puan alanlar izin verici/müşahakâr ve kabul/ilgi boyutunda medyanın altında, denetim/kontrol boyutunda altında

puan alanlar otoriter şekilde gruplandırılır. Hesaplanan medyan değerinin, boyut toplam puanlarına eşit olduğu durumlarda ilgili katılımcı analizlere dahil edilmemiştir. Bu nedenle bu durumda olan 65 katılımcıdan elde edilen puanlar dört yetiştirme stiliyle ilgili analizlerde kullanılmamıştır. Ölçeğin kabul/ilgi boyutuna ait 11., 13., ve 21., maddeleri ters kodlanmıştır. Bu çalışma örnekleminde anne ve baba için algılanan kabul/ilgi boyutuna ilişkin Cronbach alfa değerleri sırasıyla .87 ve .90; denetim/kontrol boyutu için sırasıyla .81 ve .86 şeklindedir.

Çevresel Farkındalık Ölçeği (ÇFÖ): Bu ölçek bireylerin çevre konusunda sahip oldukları genel anlayışı, çevreye karşı duyarlılığını ve hassasiyetini, çevresini koruma ve güzelleştirme noktasında sorumlu davranışı ortaya koymaktadır (Grodzinska-Jurczak, Stepska, Nieszpotek ve Bryda 2006). Bu çalışmada, çocukların çevresel farkındalığını ölçmek için Berberoğlu ve Uygun (2012) tarafından geliştirilen çevresel farkındalık ölçeği kullanılmıştır. Ölçek için 1 ile 5 arası Likert tipi puanlama aracı kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu olup 18 maddeden oluşmaktadır. Öleekten alınan puanlar arttıkça çevresel farkındalık düzeyi artmaktadır. Öleekte ters kodlanmış herhangi bir madde yoktur. Bu çalışma örneklemiyle yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .92 olarak belirlenmiştir.

Uygulama

Bu araştırmada gönüllülük esasına göre katılımcılardan bilgi elde edilmiştir. Araştırmanın kapsamını, amacını, yürütücülerini ve beklenen faydalarını belirten bilgilendirilmiş onam kullanılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce nasıl bir araştırma yürütüleceğine dair bir taslak metin hazırlanmıştır. Bu metinde araştırmanın genel amacı ve kapsamı, ulaşılmaya planlanan örneklem grubu ve sayısı, veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler yer almıştır. Taslak metin genel olarak araştırmanın ne zaman ve ne şekilde yapılacağına dair bilgilerden oluşmuştur. Bu taslak metin ve bilgilendirilmiş onam kullanılarak araştırmanın etik boyutunu değerlendirmek üzere 26/12/2019 tarihinde Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kuruluna başvurulmuştur. Kurulun 09/01/2020 tarihli ve 2020/01-3 sayılı kararı (Belge Sayı No.: 78977401-050.02.04-E.1648) ile “Öğrencilerin Yetiştirilme Tarzı ile Çevresel Farkındalıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu araştırmanın etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir. Araştırmacıların istişareleri neticesinde araştırmanın başlığı, işevuruk yapıda yeniden düzenlenmiştir. Araştırmanın anketi araştırmacılar tarafından sınıf ortamında uygulanmış ve elde edilen verilerin sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı dile getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 (Statistical Packages for the Social Science) paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel işlemlerden (frekans ve yüzde dağılımları) sonra ölçeklerin, örneklem grubu için güvenilirliğini değerlendirmek üzere güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Genel olarak çevresel farkındalık ölçeğiyle ilgili yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik Testinde özellikle çevresel farkındalık ölçeğine ilişkin verilerin normal dağılımdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı yani dağılımların normal olmadığı tespit edilmiş, aynı şekilde karşılaştırılan gruplarda da çevresel farkındalık puanlarının normal dağılıma uygun olmadığı çarpıklık, basıklık değerleri, histogram ve kutu-bıyık grafikleri ile teyit edilmiştir. Bu durumda, değişkenler arasındaki korelasyonlar için parametrik olmayan Spearman'ın Sıralama Korelasyon Katsayısı, değişkenler arasındaki farklılıklar için Kruskal-Wallis Sıralamalı Tek Yönlü Varyans Analizi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki karşılaştırmalarda, anlamlılık düzeyiyle (p) birlikte etki büyüklüğü değeri (η^2) de kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan bireylere ilişkin sosyodemografik bulgular şu şekildedir:

Tablo 1. Örneklem grubuna ilişkin sosyodemografik bulgular

Değişkenler	F (N=314)	%
Cinsiyet	Erkek	92
	Kadın	222
	Toplam	314
		100

Aile Tipi	Çekirdek aile	268	85,4
	Geniş aile	46	14,6
	Toplam	314	100
Anne Eğitim Durumu	Okur yazar değil	7	2,2
	Okur yazar	9	2,9
	İlkokul	161	51,3
	Ortaokul	49	15,6
	İlköğretim	15	4,8
	Lise	53	16,9
	Ön lisans	2	0,6
	Lisans	14	4,5
	Lisansüstü	4	1,3
Toplam	314	100	
Baba Eğitim Durumu	Okur yazar	7	2,2
	İlkokul	95	30,3
	Ortaokul	53	16,9
	İlköğretim	15	4,8
	Lise	103	32,8
	Ön lisans	14	4,5
	Lisans	26	8,3
	Lisansüstü	1	0,3
Toplam	314	100	
Aile Medeni Durum	Evli	306	97,5
	Boşanmış	8	2,5
	Toplam	314	100
Aile Çalışma Durumu	Sadece baba çalışıyor	190	60,5
	Sadece anne çalışıyor	14	4,5
	Anne ve baba çalışıyor	81	25,8
	Anne ve baba çalışmıyor	10	3,2
	Emekli	19	6,1
	Toplam	314	100
Aile Yaşanılan Yer	Köy	35	11,1
	Kasaba	7	2,2
	İlçe	133	42,4
	Kent	139	44,3
	Toplam	314	100
Çevre Eğitimi Alma Durumu	Hayır	294	93,6
	Evet	20	6,4
	Toplam	314	100
Ailenin Aylık Gelir Durumu	2500 tl ve altı	76	24,2
	2501-3500 tl	71	22,6
	3501-4500 tl	45	14,3
	4501-5500 tl	52	16,6
	5501 ve üstü	70	22,3
	Toplam	314	100
Annenin Yaşı	45 Altı	144	45,9
	46-55 Yaş	151	48,1
	56 ve Üstü	19	6,1
	Toplam	314	100
Babanın Yaşı	45 Altı	66	21,0
	46-55 Yaş	185	58,9
	56 ve Üstü	63	20,1
	Toplam	314	100

Tablo 1'e göre; katılımcıların, %29,3'ünün erkek, %70,7'sinin kadın olduğu; %85,4'ünün çekirdek aileye, %14,6'sının geniş aile tipine sahip olduğu; katılımcıların annelerinin, %2,2'sinin okur yazar olmadığı, %2,9'unun okur yazar olduğu, %51,3'ünün ilköğretim, %15,6'sının ortaokul, %4,8'inin ilköğretim, %16,9'unun lise, %0,6'sının ön lisans, %4,5'inin lisans, %1,3'ünün lisansüstü mezuniyeti bulunduğu; babalarının; %2,2'sinin okur yazar, %30,3'ünün ilköğretim, %16,9'unun ortaokul, %4,8'inin ilköğretim, %32,8'inin lise, %4,5'inin ön lisans, %8,3'ünün lisans, %0,3'ünün lisansüstü mezuniyeti bulunduğu görülmüştür. Katılımcıların %97,5'inin ebeveynlerinin evli, %2,5'inin boşanmış; %60,5'inin sadece babasının çalıştığı, %4,5'inin sadece annesinin çalıştığı, %25,8'inin hem annesinin hem de babasının çalıştığı, %3,2'sinin her ikisinin de çalışmadığı, %6,1'inin emekli olduğu; katılımcıların ailesinin %11,1'inin köyde, %2,2'sinin kasabada, %42,4'ünün ilçede, %44,3'ünün kentte yaşadığı; %24,2'sinin 2500TL ve altı aylık gelire, %22,6'sının 2501-3500 TL aylık gelire, %14,3'ünün 3501-4500 TL aylık gelire, %16,6'sının 4501-5500 TL aylık gelire, %22,3'ünün 5501 TL ve üstü aylık gelire sahip olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %45,9'unun annelerinin yaşının 45 ve altında, %48,1'inin 46-55 yaş aralığında, %6,1'inin 56 yaş ve üzerinde; %21,0'inin babalarının yaşının 45 ve altında, %58,9'unun 46-55 yaş aralığında, %20,1'inin 56 yaş veya üzerinde olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların algıladıkları ebeveyn yetiştirme stillerine ilişkin bulgular şu şekildedir:

Tablo 2. Katılımcıların algıladıkları ebeveyn yetiştirme stillerine ilişkin bulgular

Değişkenler		F (N=249)	%
Yetiştirme Stili (Anne)	Açıklayıcı Otoriter	45	18,1
	İzin Verici/İhmalkâr	45	18,1
	İzin Verici/Müşamahakâr	73	29,3
	Otoriter	86	34,5
		F (N=249)	%
Yetiştirme Stili (Baba)	Açıklayıcı Otoriter	56	22,5
	İzin Verici/İhmalkâr	54	21,7
	İzin Verici/Müşamahakâr	64	25,7
	Otoriter	75	30,1
		F (N=133)	%
Aynı Yetiştirme Stilinde olan Anne-Baba	Açıklayıcı Otoriter	29	21,8
	İzin Verici/İhmalkâr	22	16,5
	İzin Verici/Müşamahakâr	37	27,8
	Otoriter	45	33,8

Tablo 2'ye göre ebeveyn yetiştirme stili bakımından katılımcıların %34,5'inin annesini, %30,1'i babasını otoriter; %29,3'ünün annesini, %25,7'sinin babasını izin verici/müşamahakâr; %18,1'inin annesini, %21,7'sinin babasını izin verici/ihmkâr ve %18,1'inin annesini, %22,5'inin ise babasını açıklayıcı otoriter şeklinde algıladığı görülmektedir. İlgili tablo incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmının ebeveynlerinin yetiştirme stilini otoriter şeklinde algıladığı görülmektedir. Aynı tabloya göre 133 öğrencinin hem annesini hem de babasını aynı yetiştirme stilinde değerlendirdiği ve bu öğrencilerin %33,8'inin ebeveynlerini otoriter; %27,8'inin izin verici/müşamahakâr; %21,8'inin açıklayıcı otoriter ve %16,5'inin ise izin verici/ihmkâr olarak algıladığı belirlenmiştir.

Araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 3. Anne ve babaya göre değişen yetiştirme stillerinin boyutları ile çevresel farkındalık arasındaki korelasyonlar

Değişkenler	Anne		Baba		
	Denetleyici	İlgili	Denetleyici	İlgili	
Çevresel Farkındalık	r_s	-.084	.060	-.115*	.171**
	P	.138	.289	.041	.002

	N	314	314	314	314
--	---	-----	-----	-----	-----

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğrencilerin çevresel farkındalık düzeyi ile annelerine ilişkin algıladıkları ilgili veya denetleyici yetiştirme boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r_s(314) = .060$, $p > .05$; $r_s(314) = -.084$, $p > .05$). İlgili tabloda öğrencilerin babalarına ilişkin algıladıkları denetleyici yetiştirme boyutu ile çevresel farkındalık düzeyleri arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki elde edildiği anlaşılmıştır ($r_s(314) = -.115$, $p < .05$). Bunun yanı sıra aynı tabloda, babaya ilişkin algılanan ilgili yetiştirme boyutu ile öğrencilerin çevresel farkındalık düzeyi arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki elde edildiği görülmüştür ($r_s(314) = .171$, $p < .01$).

Tablo 4. Algılanan yetiştirme stillerinde çevresel farkındalığa ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

Değişkenler	Anne Yetiştirme S.	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
Çevresel Farkındalık	Açıklayıcı Otoriter	45	119.32	5.455	3	.141	
	İzin Verici/İhmalkâr	45	130.84				
	İzin Verici/Müsamahakâr	73	138.44				
	Otoriter	86	113.51				
	Toplam	249					
	Baba Yetiştirme S.	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	Açıklayıcı Otoriter	56	126.02	9.571	3	.023*	0.03
	İzin Verici/İhmalkâr	54	121.90				
	İzin Verici/Müsamahakâr	64	145.84				
	Otoriter	75	108.69				
	Toplam	249					
	Aynı Yetiştirme S.	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	Açıklayıcı Otoriter	29	68.79	9.231	3	.026*	0.05
İzin Verici/İhmalkâr	22	58.66					
İzin Verici/Müsamahakâr	37	81.62					
Otoriter	45	57.90					
Toplam	133						

* $p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde hem anne hem de babanın izin verici/müsamahakâr yetiştirme stiline diğer yetiştirme stillerine göre çevresel farkındalık sıra ortalamasının (138.44; 145.84) daha yüksek olduğu görülürken her iki ebeveyn için otoriter yetiştirme stiline çevresel farkındalık sıra ortalamasının diğer yetiştirme stillerine göre daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Çevresel farkındalık düzeyi bakımından anneye ilişkin algılanan yetiştirme stillerinde oluşan farklar anlamlı değilken ($\chi^2(3,249) = 5.455$, $p > .05$) babaya ilişkin algılanan yetiştirme stillerinde ortaya çıkan farkların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2(3,249) = 5.455$, $p < .05$). Çevresel farkındalık puanı açısından babaya ilişkin algılanan yetiştirme stillerinde oluşan anlamlı farkın otoriter yetiştirme stili ($S.O=108.69$) ile izin verici/müsamahakâr yetiştirme stili ($S.O=145.84$) arasında gerçekleştiği ve izin verici/müsamahakâr yetiştirme stili lehine olduğu anlaşılmıştır. Hesaplanan eta kare değerine bakıldığında babaya ilişkin algılanan yetiştirme stilleri değişkeninin bağımlı değişken olan çevresel farkındalık düzeyindeki varyansın %3'ünü açıkladığı ve bu değişkenin bağımlı değişken üzerinde düşük düzeyde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Hem anne hem de babaya ilişkin algılanan ebeveyn stili aynı olan 133 katılımcının çevresel farkındalık puanlarında anlamlı bir farklılık elde edilmiştir ($\chi^2(3,133) = 9.231$, $p < .05$). Yapılan ikili karşılaştırmalarda bu anlamlı farklılığın otoriter yetiştirme stili ($S.O=57.90$) ile izin verici/müsamahakâr yetiştirme stili ($S.O=81.62$) arasında izin verici/müsamahakâr yetiştirme stili lehine olduğu anlaşılmıştır. Eta kare değerine bakıldığında algılanan yetiştirme stili aynı olan ebeveynler, bağımsız değişken olarak çevresel farkındalık düzeylerindeki değişimin %5'ni açıklamaktadır (Bakınız Tablo 4).

Tablo 5. Çevresel farkındalık ile katılımcılara ilişkin bazı değişkenlere göre Mann Whitney U testi sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	S.O.	Z	U	P	η^2
Çevresel Farkındalık	Erkek	92	139.59	2.282	8564.000	.022*	0.02
	Kadın	222	164.92				
	Toplam	314					
	Aile Medeni Durum	N	S.O.	Z	U	P	η^2
	Evli	306	156.58	-1.128	942.000	.259	
	Boşanmış	8	192.75				
	Toplam	314					
	Aile Tipi	N	S.O.	Z	U	P	η^2
	Çekirdek	268	157.11	-.187	6059.000	.852	
	Geniş	46	159.78				
	Toplam	314					
	Çev. Fark. Eğitimi Alma Durumu	N	S.O.	Z	U	P	η^2
	Hayır	294	160.25	-2.087	2131.500	.037*	0.01
	Evet	20	117.08				
Toplam	314						

* $p < .05$

Tablo 5'te çevresel farkındalığın cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($U=8564.000$, $Z=-2.282$, $p < .05$) görülmektedir. Kadınların sıra ortalamalarına bakıldığında (164.92) erkeklere göre (139.59) çevresel farkındalığının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca eta kare değerine bakıldığında çevresel farkındalık bakımından cinsiyet değişkeninin düşük düzeyde bir etki büyüklüğüne sahip olduğu anlaşılmıştır ($\eta^2=0.02$). İlgili tabloya göre katılımcıların ailelerinin evli veya boşanmış olması; çekirdek veya geniş aile tipine sahip olması ile çevresel farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=942.000$, $Z=-1.128$, $p > .05$; $U=6059.000$, $Z=-.187$, $p > .05$). Bunun yanı sıra tabloda katılımcıların çevresel farkındalık eğitimi alıp almadıklarına göre çevresel farkındalık düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür ($U=2131.500$, $Z=-.187$, $p < .05$). Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere daha önce çevresel farkındalık eğitimi alıp almadıklarına ilişkin hayır cevabını verenlerin ($S.O.=160.25$) evet cevabını verenlerden ($S.O.=117.08$) sıra ortalaması bakımından daha yüksek puan aldıkları yani çevresel farkındalıklarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çevresel farkındalık eğitimi alma durumuna göre hesaplanan eta kare değerinin düşük düzeyde bir etkiyi temsil ettiği ve bağımlı değişkendeki farklılaşmanın %1'ini açıkladığı görülmüştür.

Tablo 6. Çevresel farkındalık ile katılımcılara ilişkin bazı değişkenlere göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Değişkenler	Baba Eğitim D.	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
Çevresel Farkındalık	Okur yazar	7	118.93	15.406	7	.031*	0.05
	İlkokul	95	163.52				
	Ortaokul	53	168.75				
	İlköğretim	15	138.33				
	Lise	103	139.84				
	Ön lisans	14	152.32				
	Lisans	26	202.50				
	Lisansüstü	1	268.50				
	Toplam	314					
	Anne Eğitim D.	N	S.O.				
Okur yazar değil	7	195.29	12.246	8	.141		
Okur yazar	9	158.56					
İlkokul	161	165.94					
Ortaokul	49	143.56					

	İlköğretim	15	139.63				
	Lise	53	136.42				
	Ön lisans	2	268.50				
	Lisans	14	182.96				
	Lisansüstü	4	121.75				
	Toplam	314					
	Anne Yaş Aralığı	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	45 Altı	144	151.37				
	46-55 Yaş	151	159.77	2.690	2	.261	
	56 ve Üstü	19	185.95				
	Toplam	314					
Çevresel Farkındalık	Baba Yaş Aralığı	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	45 Altı	66	158.46				
	46-55 Yaş	185	153.02	1.631	2	.442	
	56 ve Üstü	63	169.65				
	Toplam	314					
	Ailenin Çalışma Durumu	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	Sadece baba çalışıyor	190	158.09				
	Sadece anne çalışıyor	14	180.39				
	Anne ve baba çalışıyor	81	146.26	5.805	4	.214	
	Anne ve baba çalışmıyor	10	136.90				
	Emekli	19	193.53				
	Toplam	314					
	Aylık Gelir Durumu	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	2500 tl ve altı	76	174.13				
	2501-3500 tl	71	157.05				
	3501-4500 tl	45	156.04	4.129	4	.389	
	4501-5500 tl	52	150.94				
	5501 ve üstü	70	145.71				
	Toplam	314					
	Yaşanılan Yer	N	S.O.	χ^2	SD	P	η^2
	Köy	35	161.46				
	Kasaba	7	90.00				
	İlçe	133	150.39	6.356	3	.096	
	Kent	139	166.71				
	Toplam	314					

* $p < .05$

Tablo 6'da gösterilen bazı sosyodemografik değişkenlere ilişkin analiz sonuçlarında, katılımcıların çevresel farkındalık düzeyinin babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($\chi^2(7,314) = 15.406, p < .05$); annelerinin eğitim durumuna göre herhangi bir farklılaşmanın olmadığı ($\chi^2(8,314) = 12.246, p > .05$); annelerinin yaş aralığı ($\chi^2(2,314) = 2.690, p > .05$) ile babalarının yaş aralığı ($\chi^2(2,314) = .442, p > .05$); ailenin çalışma durumu ($\chi^2(4,314) = 5.805, p > .05$); aylık gelir durumu ($\chi^2(4,314) = 4.129, p > .05$) ve yaşanılan yer ($\chi^2(3,314) = 6.356, p > .05$) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalarda babanın eğitim durumundaki anlamlı farklılaşmanın lise ve lisans grubu arasında olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi lisans olan babanın ortalama puanının (202.50) lise düzeyinde olan babaya ($S.O. = 139.84$) göre yüksek olduğu anlaşılmış ve bulgular bu farklılaşmanın anlamlı olduğunu göstermiştir. Babanın eğitim durumu değişkeni için hesaplanan eta kare değeri, düşük düzeyde bir etkinin olduğunu göstermiş ve bu değişkenin katılımcıların çevresel farkındalık puanlarına ilişkin gözlenen varyansın %5'ini açıkladığı anlaşılmıştır ($\eta^2 = 0.05$).

Parametrik olmayan testlerle yapılan analizlerde, katılımcıların çevresel farkındalık düzeylerinin cinsiyete, çevresel farkındalık eğitimi alma durumlarına, babanın eğitim düzeyine, babanın ve aynı yetiştirme stiline sahip ebeveynlerin yetiştirme stillerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit

edilmiştir. Katılımcıların çevresel farkındalık düzeylerinin araştırmanın diğer değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin çevresel farkındalık düzeyleri ile yetiştirme stilleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Ayrıca araştırmanın sosyodemografik değişkenlerine göre öğrencilerin çevresel farkındalık düzeyleri incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, babaya ilişkin algılanan denetleyici ve ilgili yetiştirme boyutları ile katılımcıların çevresel farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Babaya ilişkin algılanan denetleyici yetiştirme boyutu ile katılımcıların çevresel farkındalık puanları arasında negatif yönlü bir ilişki elde edilmiş, babaya ilişkin algılanan ilgili yetiştirme boyutu ile katılımcıların çevresel farkındalık puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki elde edilmiştir.

Bu sonuçlarla beraber babaya ilişkin algılanan ebeveyn yetiştirme boyutlarında kontrol veya denetim artıkça çevresel farkındalığın azaldığı; kabul veya ilgilinin artmasıyla da çevresel farkındalığın yükseldiği söylenebilir. Ayrıca anneye ilişkin algılanan ebeveyn yetiştirme boyutlarının çevresel farkındalık üzerinde etkili olmadığı anlaşılmıştır.

Algılanan ebeveyn yetiştirme stilleri belirlenen 249 katılımcı ile ilgili yapılan analizlerde çevresel farkındalık düzeyleri, annenin yetiştirme stillerine göre anlamlı bir farklılık göstermezken babanın yetiştirme stillerine göre anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Bu anlamlı farklılık yapılan ikili karşılaştırmalarda, babanın otoriter ve izin verici/müşamahakâr yetiştirme stilleri arasında izin verici/müşamahakâr lehine gerçekleşmiştir. Bu açıdan babasını otoriter olarak algılayan öğrencilerin en düşük, izin verici/müşamahakâr olarak algılayanların ise en yüksek çevresel farkındalık düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Her iki ebeveyni de aynı yetiştirme stilinde değerlendiren 133 katılımcının çevresel farkındalık düzeylerinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Hem anne hem de babasını izin verici/müşamahakâr yetiştirme stilinde algılayan katılımcıların çevresel farkındalık puanı diğer stillere göre daha yüksek; otoriter yetiştirme stilinde algılayanların çevresel farkındalık puanı diğerlerine göre daha düşüktür. Aynı yetiştirme stilinde değerlendirilen ebeveynlerin çevresel farkındalık düzeylerindeki anlamlı farklılaşma, izin verici/müşamahakâr ve otoriter yetiştirme stili grupları arasında gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında açıklayıcı otoriter ve izin verici müşamahakâr ailelerden gelen katılımcıların çevresel farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. İspanya’da yürütülen bir çalışmada, açıklayıcı otoriter ve izin verici müşamahakâr ailelerden gelen ergenlerin diğer ergenlere göre çevresel değerleri daha çok içselleştirdiği görülmüştür (Queiroz ve ark, 2020). Bu sonuçlarla birlikte söz konusu iki yetiştirme stilinin benzer özellikleri düşünüldüğünde ergenin/bireyin özerk hareket edebilmesinin, öz güvenli olmasının ve ebeveynin sıcak, samimi ve ilgili davranmasının çevresel farkındalığın gelişiminde önemli bir katkı sunduğu söylenebilir.

Otoriter yetiştirme stilinde ebeveyn talepkar, kontrol eden, istekte bulunan fakat çocuk veya ergenin isteklerine duysız, karşılık vermeyen ve reddedici özellikler; izin verici/müşamahakâr yetiştirme stilinde ebeveyn talep ve istekte bulunmayan, kontrol etmeyen, kabul eden, isteklere karşılık veren, duyarlı niteliklerle tanımlanır ve sınıflandırılır (Maccoby ve Martin, 1983). Bu bakımdan toplumsal cinsiyet rollerinin özellikle babanın aile reisi olarak çocuk veya ergenin çevreyle etkileşimi konusunda karar verici ve yönlendirici olması, babanın yetiştirme stilinde ortaya çıkan farklılaşmayı etkilemiş olabileceği düşünülmüştür.

Bu çalışmada, izin verici/müşamahakâr yetiştirme stilinde değerlendirilen ailelerin çocuklarının çevresel farkındalık düzeylerinin daha yüksek; otoriter yetiştirme stilinde değerlendirilen ailelerin çocuklarının çevresel farkındalık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durumda ailelerin çocuklarına ilgili ve hoşgörülü davranmasının çevresel farkındalıkta pozitif; kontrol eden, denetleyici ve talepkâr olmasının negatif bir etki yarattığı söylenebilir.

Queiroz, Garcia, Garcia, Zacaes ve Camino, 2020) tarafından İspanyol ergenlerle yürütülen bir çalışmada, ebeveynlerini izin verici/müsamahakâr ve açıklayıcı otoriter olarak nitelendiren ergenlerin doğaya bağlılık, çevreye önem verme ve ekolojik davranışların bileşkesi olarak çevresel değerlere ilişkin puanları; otoriter ve ihmalkâr ailelerden gelen ergenlerin puanlarından daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Benzer şekilde, bu çalışmada, ebeveynlerini izin verici/müsamahakâr ve açıklayıcı otoriter olarak değerlendiren katılımcıların çevresel farkındalık puanlarının, ebeveynlerini izin verici/ihmalkâr ve otoriter yetiştirme stilinde algılayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Bakınız Tablo 4).

Katılımcıların çevresel farkındalık puanları ile demografik özellikleri karşılaştırıldığında yapılan diğer çalışmalarla benzer olarak kadın katılımcıların çevresel farkındalık düzeylerinin anlamlı bir şekilde erkek katılımcılardan yüksek olduğu (Aydede Yalçın ve Çaycı, 2018; Xiao ve McCright, 2015; Hunter, Hatch ve Johnson, 2004; Ziadat, 2010); babanın eğitim durumunun lise ve lisans olmasına bağlı olarak anlamlı bir farklılaşmanın olduğu sonucuna varılmıştır.

Kadın ve erkeklerin çevreye ilişkin davranış ve tutumları toplumsallaşma süreçlerinden etkilenmekte (Grønhøj ve Thøgersen, 2009); toplumsallaşma süreçleri ise cinsiyete göre farklılaşabilmektedir (Bandura, 1977). Bu açıdan, kadınların çevresel farkındalık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olmasında, bakıma ve genel olarak ev içi işlere ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin önemli bir faktör olduğu düşünülmüştür.

Katılımcıların çevresel farkındalık eğitimi almamış olanların farkındalık düzeylerinin anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle çevresel farkındalık eğitimi almayan katılımcıların sayısının alanlara göre oldukça düşük olmasının ve alınan çevresel farkındalık eğitiminin kapsam ve içeriğinin bu sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmüştür. Aydede Yalçın ve Çaycı'nın (2018) öğretmen adayı olan üniversite öğrencileriyle yürütmüş oldukları çalışmada, çevre etkinliklerine katılanların katılmayanlara göre çevresel farkındalık düzeylerinin anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bununla beraber anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen çevreyle ilgili ders almayan katılımcıların alanlara göre çevresel farkındalık puanlarının da daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda çevre eğitiminden ziyade uygulamalı olarak gerçekleştirilen çevresel etkinliklerin çevresel farkındalık yaratmada daha etkili olduğu söylenebilir. Aynı çalışmada çevresel farkındalık düzeyleri bakımından anne ve babanın öğrenim durumunun herhangi bir farklılık yaratmadığı anlaşılmıştır (Aydede Yalçın ve Çaycı, 2018).

Üniversite öğrencilerinin çevreci yönelim, çevre dostu davranışları ile demografik özelliklerinin incelendiği bir çalışmada “doğa merkezilik” olarak ifade edilen çevreci yönelim düzeylerinin, katılımcıların cinsiyeti ile eğitim düzeyleri bakımından anlamlı bir şekilde farklılaştığı bununla beraber yaş, ailenin aylık ortalama geliri, ailenin yaşadığı yerleşim yeri ve aile reisinin eğitim düzeyi değişkenlerinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı; katılımcıların çevre dostu davranış puanlarının sadece cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık yarattığı görülmüştür. Bu çalışmada, çevreci yönelimin doğa merkezilik boyutunda ve çevre dostu davranış konusunda kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmıştır (Alınacak, 2010).

Üniversite öğrencilerinin çevresel konulara duyarlılıklarını inceleyen Şenyurt, Temel ve Özkahraman (2011) sosyo demografik özellikler bakımından bu çalışmayla benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Mezkûr çalışmada kadın katılımcıların çevresel tutum puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu; çevresel tutum bakımından babanın eğitim durumunun anlamlı bir farklılık yarattığı ve annenin eğitim durumunun herhangi bir anlamlı farklılık yaratmadığı belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışmadan farklı olarak derslerde çevre eğitimi alan 141 katılımcının çevre eğitimi almayan 109 katılımcıya göre çevresel tutum puanlarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır (Şenyurt, Temel ve Özkahraman, 2011). Genel olarak çevresel tutuma ilişkin yapılan diğer çalışmalarda kadın katılımcıların erkeklere göre daha olumlu bir çevresel tutuma sahip oldukları görülmüştür (Şama, 2003; Özmen, Çetinkaya ve Nehir, 2005; Ek, Kılıç, Ögdüm, Düzgün ve Şeker, 2009; Kaya, Akıllı ve Sezek, 2009; Sarkar, 2011; Gök ve Afyon, 2015).

Kanbak (2015) tarafından yürütülen ve üniversite öğrencilerinin çevresel tutum ve davranışlarının çeşitli demografik değişkenlere göre incelendiği araştırmada bu araştırmanın sonuçlarına paralel olarak öğrencilerin çevresel tutum puanlarının babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği; annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılığın görülmediği tespit edilmiştir.

Ziadat ve Ziadat'ın (2010) Ürdün'de yaptıkları bir araştırmada kentlerde yaşayan insanların (%57) çevresel farkındalık düzeylerinin köylerde (%52) ve kırsal bölgelerde (%51) yaşayan insanlara göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Türkiye'de, üniversite öğrencileriyle yapılan çeşitli çalışmalarda kent merkezlerinde yaşayanların köylerde yaşayanlara oranla çevresel tutum puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Özmen, Çetinkaya ve Nehir, 2005; Ek, Kılıç, Ögdüm, Düzgün ve Şeker, 2009). Bu araştırmanın bulgularıyla paralel olarak kentlerde yaşayan insanların diğer bölgelere göre çevresel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca özellikle diğer yerleşim alanlarına göre kentlerde çevresel sorunların yoğun, görünür ve hissedilir olmasıyla birlikte bireylerin çevresel sorunlara yönelik bilinçli bir anlayış geliştirdikleri söylenebilir (Ek, Kılıç, Ögdüm, Düzgün ve Şeker, 2009).

Ailelerin çevresel farkındalık kazanması için eğitim süreçlerine katılmaları sağlanmalıdır. Bu anlamda aile katılımlı çevre etkinliklerinin düzenlenmesi ve teşvik edilmesi önem kazanmaktadır. Bununla birlikte eğitim-öğretimin hemen her düzeyinde sosyal servislerin kurulması, bu servisler aracılığıyla çevresel farkındalığa ilişkin etkili uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuk-aile-çevre etkileşiminin dikkate alınması ve çocuğun çevreye karşı duyarlı bir şekilde sosyalleşmesinde ailenin rolünün anlaşılması gerekmektedir. Bu anlamda sosyal servisler, ailelerin ve çocuk veya ergenlerin çevresel farkındalık düzeylerini tespit ederek sürdürülebilir bir çevre ve gelecek için çocuk/ergen-aile ve çevre ilişkisinde sorumluluğu, ilgiyi, hoşgörüyü, özerkliği, açık iletişimi ve duyarlılığı teşvik edici ve destekleyici uygulamalar gerçekleştirebilir.

Bireylerin çevreye karşı duyarlı olması için aile ve eğitim-öğretim sistemlerinin doğayla, fiziksel çevreyle uyumlaştırıcı bir model üzerine inşa edilmesi gerekir. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet için çevre ve insan dülalizminde hiyerarşik olmayan dinamik bir ilişkinin tesisini şimdiki ve sonraki nesiller için zorunlu kılan, doğa-insan etkileşimini vurgulayan, doğaya değer veren ve bireylerin içinde bulunduğu doğayı, fiziksel çevreyi koruma noktasında sorumlu kılmayı gerektiren ekososyal (ekolojik toplumsallık) yaklaşım gibi uygulama ve anlayışların geliştirilmesi ve desteklenmesi oldukça önemlidir. Bu noktada toplumun mikro düzeyde en önemli unsurunu oluşturan ailelerin, çocuklarını yetiştirme biçimi de aynı düzeyde önem kazanmaktadır. Özellikle ergen/çocuk ve ebeveyn ilişkisinin, hükmedici otoriter bir anlayış üzerine değil, ilgi ve hoşgörü temelinde tesis edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Almıçık, Ü. (2010). Çevreci yönelim, çevre dostu davranış ve demografik özellikler: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(20), 507-532.
- Aydede Yalçın, M. N., ve Çaycı, B. (2018). Öğretmen adaylarının çevresel farkındalıklarının sosyo-demografik özellikleri açısından incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 8(3), 578-590.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Developmental*, 37(4), 887-907. doi.org/10.2307/1126611
- Baumrind, D. (1967). Child-care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1), 1-103. doi.org/10.1037/h0030372
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance abuse. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95. doi.org/10.1177/0272431691111004
- Baumrind, D. (1996). The discipline controversy revisited. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 45(4), 405-414. doi.org/10.2307/585170
- Baumrind, D., Larzelere, R., & Owens, E. B. (2010). Effects of preschool parents' power assertive patterns and practices on adolescent development. *Parenting: Science and Practice*, 10, 157-201. doi.org/10.1080/15295190903290790

- Blair, M. (2008). Community environmental education as a model for effective environmental programmes, *Australian Journal of Environmental Education*, 24, 45-53. doi.org/10.1017/S0814062600000574
- Calafat, A., Garcia, F., Juan, M., Becona, E., & Fernandez-Hermida, J. R. (2014). Which parenting style is more protective against adolescent substance use? Evidence within the European context. *Drug and Alcohol Dependence*, 138, 185–192. doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2014.02.705
- Carlo, G., White, R. M. B., Streit, C., Knight, G. P., & Zeiders, K. H. (2018). Longitudinal relations among parenting styles, prosocial behaviors, and academic outcomes in U.S. Mexican adolescents. *Child Development*, 89(2), 577-592. doi.org/10.1111/cdev.12761
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496. doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487
- Ek, H. N., Kılıç, N., Öğdüm, P., Düzgün, G., ve Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin farklı akademik alanlarında öğrenim gören ilk ve son sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları ve duyarlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 125-136.
- Eldeleklioglu, J. (2007). The relationships between aggressiveness, peer pressure and parental attitudes among Turkish high school students. *Social Behavior and Personality*, 35(7), 975-986. doi.org/10.2224/sbp.2007.35.7.975
- Garcia, F., & Gracia, E. (2009). Is always authoritative the optimum parenting style? Evidence from Spanish families. *Adolescence*, 44(173), 101-131.
- Garcia, O. F., & Serra, E. (2019). Raising children with poor school performance: Parenting styles and short- and long-term consequences for adolescent and adult development. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(7), 1-24. doi.org/10.3390/ijerph16071089
- Garcia, O. F., Fuentes, M. C., Gracia, E., Serra, E., & Garcia, F. (2020). Parenting warmth and strictness across three generations: Parenting styles and psychosocial adjustment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 1-18. doi.org/10.3390/ijerph17207487
- Gracia, E., Fuentes, M. C., Garcia F., & Lila, M. (2012). Perceived neighborhood violence, parenting styles, and developmental outcomes among Spanish adolescents. *Journal of Community Psychology*, 40(8), 1004-1021. doi.org/10.1002/jcop.21512
- Gök, E., ve Afyon, A. (2015). İlköğretim öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevresel tutumları üzerine alan araştırması. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 12(4), 77-93. doi.org/10.12973/tused.10152a
- Grodzinska-Jurczak, M., Stepska, A., Nieszpotek, K., & Bryda, G. (2006). Perception of environmental problems among preschool children in Poland. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 15(1), 62-76. doi.org/10.2167/irgee187.0
- Grønhoj, A., & Thøgersen, J. (2009). Like father, like son? Intergenerational transmission of values, attitudes, and behaviours in environmental domain. *Journal of Environmental Psychology*, 29(4), 414–421. doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.05.002
- Gunnoe, M. L., Hetherington, E. M., & Reiss, D. (1999). Parental religiosity, parenting style, and adolescent social responsibility. *Journal of Early Adolescence*, 19, 199–225. doi.org/10.1177/0272431699019002004
- Hunter, L. M., Hatch, A., & Johnson, A. (2004). Cross-national gender variation in environmental behaviors. *Social Sciences Quarterly*, 85(3), 677-694. doi.org/10.1111/j.0038-4941.2004.00239.x
- Kanbak, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin çevresel tutum ve davranışları: Farklı değişkenler açısından Kocaeli Üniversitesi örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KOSBED)*, 30, 77-90.
- Kaya, E., Akıllı, M., ve Sezek, F. (2009). Lise öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının cinsiyet açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 43-54.
- Kocakurt, Ö., ve Güven, S. (2005). Çevre, aile ve çocuk. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 30(135), 34-38.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049-1065. doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Series Ed.) & E. M. Hetherington (Ed.) *Handbook of child psychology: Vol. IV. Socialization, personality and social development* (pp. 1-101). New York: Wiley.

- Martínez, I., & García, J. F. (2007). Impact of parenting styles on adolescents' self-esteem and internalization of values in Spain. *The Spanish Journal of Psychology*, 10(2), 338–348. doi.org/10.1017/S1138741600006600
- Martínez, I., & García, J. F. (2008). Internalization of values and self-esteem among Brazilian teenagers from authoritative, indulgent, authoritarian, and neglectful homes. *Adolescence*, 43(169), 13-29.
- Meeusen, C. (2014). The intergenerational transmission of environmental concern: The influence of parents and communication patterns within the family. *The Journal of Environmental Education*, 45(2), 77-90. doi.org/10.1080/00958964.2013.846290
- Özdemir, O. (2010). Doğa deneyimine dayalı çevre eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin çevrelerine yönelik algı ve davranışlarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 125-138.
- Özmen, D., Çetinkaya, A. Ç., ve Nehir, S. (2005). Üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(6), 330-344.
- Palmberg, I. E., & Kuru, J. (2000). Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The Journal of Environmental Education*, 31(4), 32-36. doi.org/10.1080/00958960009598649
- Peker, C., ve Aydın, A. (2017). Ergenlerde algılanan ebeveynlik stilleri, narsisizm, psikolojik ve sosyal uyum. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 24(2), 137-153.
- Perez-Gramaje, A. F., García, O. F., Reyes, M., Serra, E., & García, F. (2019). Parenting styles and aggressive adolescents: Relationships with self-esteem and personal maladjustment. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 12(1), 1-10. doi.org/10.5093/ejpalc2020a1
- Rodrigues, Y., Veiga, F., Fuentes, M. C., & García, F. (2013). Parenting and adolescents' self-esteem: The Portuguese context. *Revista de Psicodidáctica*, 18(2), 395-416. doi.org/10.1387/RevPsicodidact.6842
- Queiroz, P., García, O. F., García, F., Zacaes, J. J., & Camino, C. (2020). Self and nature: Parental socialization, self-esteem, and environmental values in Spanish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(10), 1-14. doi.org/10.3390/ijerph17103732
- Sarkar, M. (2011). Secondary students' environmental attitudes: The case of environmental education in Bangladesh. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 1(3), 106-116.
- Steinberg, L. (1990). Interdependency in the family: Autonomy, conflict, and harmony in the parent-adolescent relationship. In S. Feldman and G. Elliott (Eds.), *At the threshold: The developing adolescent* (pp. 255-276). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D., & Dornbusch, S. M. (1991). Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. *Journal of Research on Adolescence*, 1(1), 19-36.
- Steinberg, L., Susie D. Lamborn, S. D. Darling, N., Mounts, N. S., & Dornbusch, S. M. (1994). Over-time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 65(3), 754-770. doi.org/10.2307/1131416
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-62.
- Şafak, Ş., ve Erkal, S. (1999). Çevre eğitimi ve aile. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 63-66.
- Şama, E. (2003). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 99-110.
- Şenyurt, A., Temel, A. B., ve Özkahraman, Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin çevresel konulara duyarlılıklarının incelenmesi. *S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 8-15.
- Thomas, G. (2005). Traditional adventure activities in outdoor environmental education. *Australian Journal of Outdoor Education*, 9(1), 31-39. doi.org/10.1007/BF03400810
- Tunç, A., ve Tezer, E. (2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.
- Türkel, Y. D., & Tezer, E. (2008). Parenting styles and learned resourcefulness of Turkish adolescents. *Adolescence*, 43(169), 143-152.
- Türküm, A. S. (1998). Çağdaş toplumda çevre sorunları ve çevre bilinci. G. Can (Ed.) *Çağdaş yaşam çağdaş insan içinde* (ss. 165-180). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

- Xiao, C., & McCright, A. M. (2015). Gender differences in environmental concern: Revisiting the institutional trust hypothesis in the USA. *Environment and Behavior*, 47(1), 17–37. doi.org/10.1177/0013916513491571
- Ziadat, A. H. (2010). Major factors contributing to environmental awareness among people in a third world country/Jordan. *Environment, Development and Sustainability*, 12, 135–145. doi.org/10.1007/s10668-009-9185-4
- Ziadat, A. H., & Ziadat, A. H. (2010). Assessment of special needs people towards environmental awareness in the Hashemite Kingdom of Jordan. *American Journal of Environmental Sciences*, 6(5), 455-462. doi.org/10.3844/ajessp.2010.455.462

Extended Abstract

Parents play an important role in the socialization of the child. Parents supervise, conduct, and shape the attitudes and behaviors of children in the socialization process. In this respect, parents contribute to socialization by displaying certain patterns of attitudes and behaviors while raising children. Four important rearing styles have been developed based on these patterns. These are classified as authoritative, permissive/negligent, permissive/indulgent, and authoritarian rearing styles. On the basis of this classification, there are warmth (or responsiveness; acceptance; involvement) and strictness (or supervision; control; demandingness) rearing dimensions that focus on the parent's attitudes and behaviors in the parent-child relationship (Maccoby ve Martin, 1983; Lamborn ve ark, 1991; Darling ve Steinberg, 1993). Environmental awareness displays the individual's environmental concern, sensitivity and protection level. Environmental awareness/concern is transmitted from parents to children and develops with the parent-child relationship (Meeusen, 2014) in the socialization process. The present study focuses on the relationship between parenting styles, which reflect the parent's behavior towards the child and the psychosocial development of the child in the parent-child relationship and environmental awareness. Besides, the environmental awareness levels of the sample in terms of some sociodemographic characteristics were also examined. Therefore, the following research questions were sought:

1. Is there a significant relationship between perceived acceptance/involvement and strictness/control dimensions of parenting and environmental awareness?
2. Is there a statistically significant difference in participants' environmental awareness level according to perceived parental rearing styles, and some sociodemographic characteristics (gender; marital status, employment status, monthly income of the family; family type; the number of siblings; place of residence; education level and age of parents; the situation of receiving environmental awareness training).

The present research was conducted in the 2019-2020 academic year with Karabuk University Faculty of Economics and Administrative Sciences students who voluntarily participated in the study. In this respect, the convenience sampling method was used, the research survey was applied to 314 students in the classroom, Although the data obtained from these 314 students were used in the analysis process, the data obtained from 249 students whose perceived parenting style was determined due to the scoring in parenting styles and 133 students whose perceived parenting style for both mother and father were similar were also used in various analyzes. Sociodemographic information form, parenting styles scale-mother and father forms, and environmental awareness scale were used as data collection tools. The Kolmogorov-Smirnov normality test, Spearman's rank correlation coefficient, Kruskal-Wallis one-way analysis of variance, and Mann-Whitney u test were used in statistical analysis. A low-level negative correlation was found between the environmental awareness of students and their perceived strict control parenting dimension about their father; a low-level positive correlation was found between the environmental awareness of students and their perceived involvement parenting dimension about their father; and there was not found a correlation between the environmental awareness of students and their perceived strict control or involvement parenting dimensions about their mother in the correlation analysis. The environmental awareness scores of 249 students whose rearing style was determined to differ statistically significantly according to the rearing styles they perceived about their fathers. This statistically significant difference in environmental awareness scores of the students was observed between authoritarian and permissive/indulgent rearing styles, in

favor of the permissive/indulgent style according to the father's parenting style. The environmental awareness levels of these students did not differ significantly in terms of their perceived rearing styles regarding their mothers. On the other hand, when both parents have been the same rearing style, the environmental awareness levels of students displayed a significant difference. This difference occurred between the authoritarian and the permissive/indulgent rearing styles, in favor of the permissive/indulgent rearing style. It was observed that the environmental awareness level of female students was significantly higher than that of male ones. Interestingly, the environmental awareness levels of those who did not receive environmental awareness training were found to be significantly higher than those who received the training. The environmental awareness scores of the students differ significantly according to the education level of the father, and this difference was found in favor of the undergraduate education level between the high school and undergraduate groups. Besides, students' environmental awareness scores did not differ significantly in terms of mother's education level, mother's and father's age range, sibling status, family's working status, monthly income, and place of residence. It is recommended that families should be encouraged to participate in educational processes in order to gain environmental awareness. In this sense, it is important to organize and encourage environmental activities with family participation. However, it is necessary to establish social services at almost every level of education, to take into account the child-family-environment interaction in the implementation of effective environmental awareness through these services, and to understand the role of the family in socializing the child in an environmentally sensitive manner. In this context, social services can determine the environmental awareness levels of families and children or adolescents and perform practices that encourage and support responsibility, interest, tolerance, autonomy, open communication, and sensitivity in the child/adolescent-family and environment relationship for a sustainable environment and the future. In this respect, the adolescent/child and parent relationship should be established based on involvement and indulgence, not on a ruling authoritarian understanding.